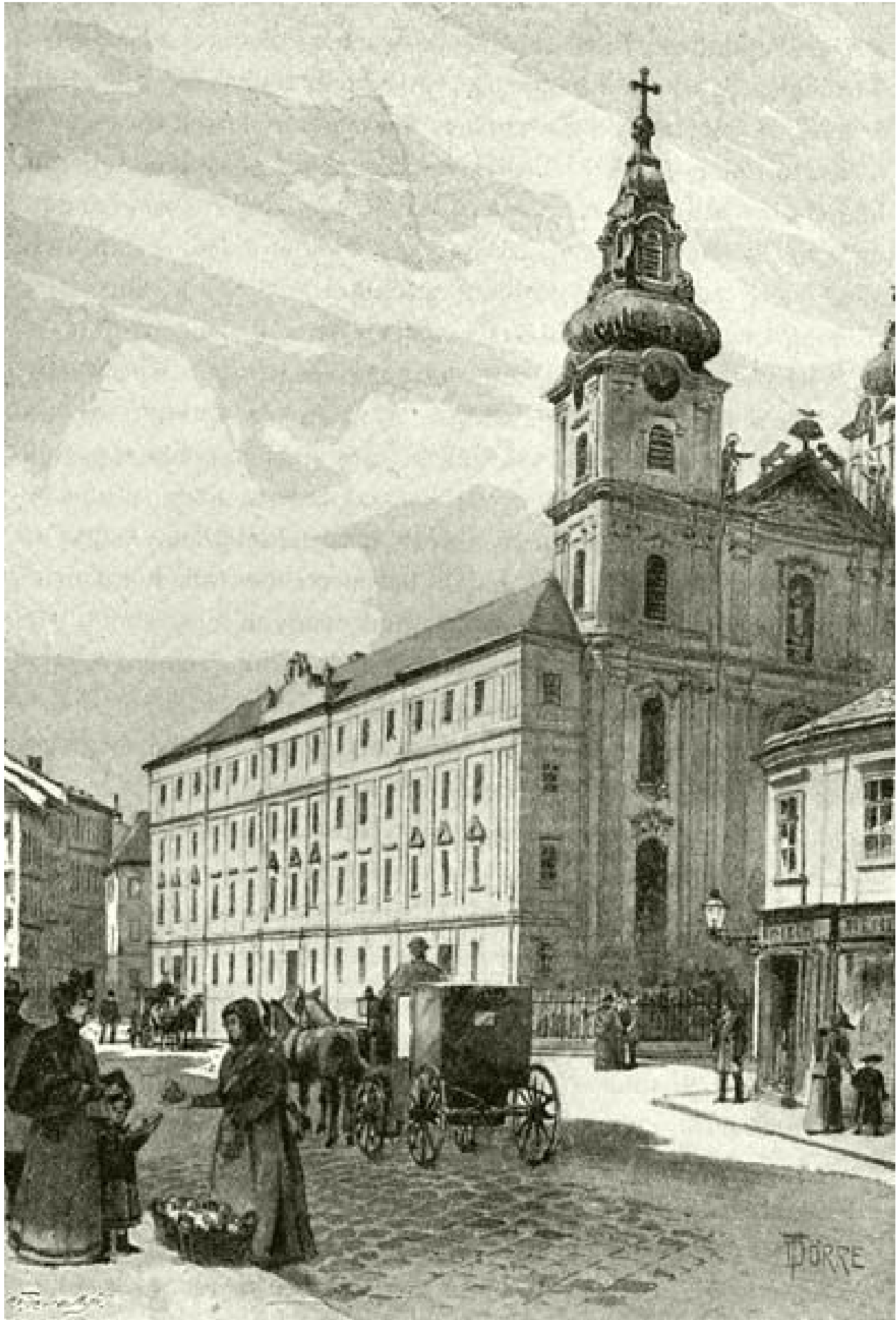

Bölcsészkarra jelentkezni

2013. augusztus 05. hétfő, 10:10 - Módosítás: 2013. augusztus 05. hétfő, 10:29

Bizony az újságírók még Kádár-rendszerben is jobban ismerték szakmájuk fortélyait, mint a maiak

2013. augusztus 04. 11:31

Ifj. Tompó László - Hunhír.info

Jó ideje világszerte, nálunk különösen az 1989-es rendszerváltozási kísérletlét óta, talán a legnagyobb rákfenéje a médiavilágnak, hogy képviselőik, politikai palettaállásától függetlenül gyakorta már a legelemibb nyelvi, irodalmi, vallási, filozófiai, történelmi és közgazdasági ismeretekkel sem rendelkeznek. Bizony az újságírók még a Kádár-rendszerben is jobban ismerték – minden balosságuk ellenére – szakmájuk fortélyait, mint a maiak. Például az egyikük 1987-ben készült, szakmailag kifogástalan riportjából egyértelműen kiderül, hogy oktatásügyünk akkori állapota mennyire felelősnek bizonyult a mai médiahelyzetünket meghatározók szellemi mélyrepüléséért.

Ma már, tisztelet a kivételeknek, gyakorta a legelemibb nyelvi, irodalmi, vallási, filozófiai, történelmi, közgazdasági ismeretekkel sem rendelkeznek, holott valaha, bármennyire is megkötötte kezüket az aczéli propaganda, náluk még a riport, a tárcza, a glossza magas szinten művelt műfaj volt: olyannyira így volt ez, hogy aki fellapozza például a „Magyar Nők Lapja” 1987. évi 2. és 3. számában *Erőss Ágota* bölcészkarra felvételizőikkel és felvételiztető tanárokkal készült, rovatunkban korábban ismertetett riportját

(A bölcészskaron hallgatnak a múzsák?)

, megismerheti belőle, milyen egy újságírói trouvaille: nincs benne egy funkció nélküli szó, készítője ugyanis megtanulta Kazinczytól: „Jót s jól! Ebben áll a nagy titok. Ezt ha nem érted / Szánts és vess, s hagyjad másnak az áldozatot.”.

Azt persze, hogy az állítólagos „széphalmi mester” mennyire tartotta magát ehhez, most ne firtassuk, annyi azonban egészen bizonyos, hogy akár csak pár évtizede a szerkesztőkben igenis volt még stilisztikai, retorikai műveltség, tudták, hogy a töltelékszavak, a funkció nélküli kifejezések vagy az elcsépelt közmondások mennyire megrontják a mégoly támadhatatlan tárgyi tudásról tanúskodó riportot, tárcát vagy glosszát, továbbá, hogy az objektívnek, tárgyilagosságnak nevezett média elsőrendű feladata a hiteles, gyors információátadás mellett az érveket ellenérvekkel ütköztető, személyeskedésektől mentes elemzések és kritikák közlése, nem pedig a világnézetileg ellenségesnek, „politikailag inkorrekt”-eknek tekintettek magánéletükkel, intimszférájukkal történő örökös szisztematikus lejáratása.

Bármennyire is elhallgatott továbbá az akkori média (itt és most aligha szükséges részleteznünk, mi minden miatt) politikusokat, művészeket vagy történelmi eseményeket, szintén bizonyos, hogy a sorok között való olvasás temperamentumunktól mégoly idegensége ellenére is létezett az irodalmi élethez elengedhetetlen író-olvasó kapcsolat, ennek részeként a cenzúra által megengedett nemzeti kiadványaink iránt újságíróink-kritikusaink inkább felkeltették az érdeklődést, mint a maiak, akik, kevés kivételtől eltekintve, a huszonhárom évvel

ezelőtti rendszerváltozási kísérletlátszat óta annak ellenére nem jeleskednek ebben, hogy most már az addig tiltott irodalommal is büntetlenül megtehetnék ezt.

Büntetlenül, mégsem teszik, nyilvánvalóvá téve, hogy hiába adott számukra az alkotói, a szerkesztői szabadság, ha nem tudnak, vagy nem akarnak élni vele, ha hiányzik belőlük az építő intenció, a régi római bölcsekre jellemző alkotói alázattal párosult önfegyelem, ha képviselőik, politikai palettaállásától függetlenül gyakorta már a legelemibb nyelvi, irodalmi, vallási, filozófiai, történelmi, közgazdasági ismeretekkel sem rendelkeznek.

Ifj. Tompó László korábbi (Erőss Ágota említett riportját feldolgozó) írása e tárgyban:

A bölcsezsikaron hallgatnak a múzsák?

Ilyen címmel jelent meg riport a Magyar Nők Lapja 1987. évi 2. és 3. számában. Nemcsak történelem- és irodalomoktatásunk soha nem látott mértékű elnemzetietlenítése, anyanyelvi oktatásunk, zenei nevelésünk felszámolása, hanem gyermekeink író, olvasó, fogalmazó készségének, logikai képességeinek teljes feladása is indokolja újraolvasását.

Erőss Ágota huszonhárom évvel ezelőtti látogatásában olvassuk: „Az idén [1987-ben – Ifj. T. L.] 1600-an jelentkeztek az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának nappali tagozatára. A túljelentkezés négy és félszeres! Magyarból 713-an felvételiztek!” Ezután részletesen idéz az írásbeli és szóbeli felvételi vizsga kérdéseiből és a rájuk adott válaszokból.

Milyen kapcsolata volt Kosztolányinak Kosztolányi Ágostonnal [apai nagyapja, volt szabadságharcos honvédszázados – Ifj. T. L.]

?

– A költő valamiféle pereputtya.

Példák az epigrammára?

– Arany: A vén cigány. Csokonai: A Gutenberg albumba. Himfy.

– Dantéről jellemzés?

– Szülei egyszerű munkásemberek voltak.

– Mi a klasszikus?

– Minden nem napjainkban írt művet klasszikusnak nevezünk.

– Milyen Csehov-drámát ismer?

– Vadkacsa. 6-os számú kórterem.

Egy mondat a Rómeó és Júliáról:

– Az újszerű szerelemről ír benne a költő.

– A Hamlet lényege?

– Hamlet a középkor és a reneszánsz határán áll. Állandóan kételkedik. Nem tudja, hinnie kell-e Istenben vagy nem. Művelt, sokoldalú, tanult fiú. Ugyanakkor mégsem tudja hitét felszámolni.

– Mikor élt Berzsenyi Dániel?

– A XVI. században.

– És Kölcsey Ferenc?

– A XVII. században.

– Milyen nyelvészeti folyóiratokat ismer?

– Semmilyen.

- Mi szeretne lenni?
- Nyelvész!
- A személyi igazolványát kérem szépen – mondja Sallai professzor, és helyet kínál a felvételizőt. A bizottság mosolyog, bíztat, nyugtat. Az érettségi bizonyítvány átvételét igazoló aláírásnál remegő kezek nyúlnak a tollért.
- Meg akarja nézni az írásbeli dolgozatát? – még mindig mosolyog, még mindig megnyugtató, kedves a hang.
- Nem, dehogy. Éhgyomorra, kora reggel? Viszontlátásra!
- Viszontlátásra! – négy pontos dolgozatot tart kezében a professzor. *[Az írásbelin szerezhető legmagasabb pontszám 15. Ha 5 pont alatti dolgozatot ír valaki, szóbeli vizsgára nem mehet. – olvassuk a cikkben.]*
- A folyosón megszólítom a vagányt játszó fiút.
- Mi szerettél volna lenni?
- Egyetemista! – vágja rá, és leszalad a lépcsőn.”

Kiderül az is, mennyire tudnak helyesen írni. Néhány példa dolgozataikból: *a kor folytón nehezedik rá, el kell zengenije, ki kellett mondanija*

.

Ezután megkérdezte a bölcsészkarra felvételizőktől, hogy mégis miért éppen ide jelentkeztek? Íme néhány válasz:

- Miért? Hova mehettem volna?
- Hülye voltam matekból.
- Ide talán elég lesz a pontszámom.
- Hát... megígértem anyunak.
- Nem tudom... Elég rosszul tanultam...
- Ide talán bejutok.
- Magyar-történelemre akartam, de a történelem nehéz, ezért választottam a magyar-népművelést. Népművelésből nincs „direkt” felvételi anyag.
- Nem tudom. Talán művészettörténetre nem jelentkeztek sokan.
- Miért irodalom-magyar nyelv szakra? Mert ebből még én is fel tudok készülni.

A felvételiztető professzorokból ömlik a panasz, leginkább Németh Lajos professzorból:

„Amióta én felvételiztetek, ilyen rossz átlag még nem volt. Négy nap alatt mindössze kettőt sikerült felvételre javasolnunk. Most érződik a tönkretett általános és középiskolai oktatás hatása. A történelemtanítás katasztrofális. Identitásról beszélnek és évekig nem volt kötelező érettségi tárgy a történelem! A gyerekek nem olvasnak, vagy ha elolvasnak is egy-egy könyvet, nem tudják, hogy ki írta. Nem járnak múzeumokba, érdeklődési körük beszűkült. Mindehhez a televízió antikulturális műsorai is hozzájárulnak. Művészettörténet szakra jönnek, de ha az alkalmassági vizsgánál eléjük teszünk egy-egy képet, amelyet nem is kötelező felismerni, csak stílusát meghatározni, gyakran összevissza forgatják, és azt mondják, jaj, nem is tudom, hogy nézzem. Vallási műveltségük abszolút nincs, a „Jézus az Olajfák hegyén” című képre azt mondják, ez a feltámadási jelenet, mert alvó alakok láthatók a képen. Minimális önkritikájuk sincs! Megkérdeztük tőlük, milyen műemlékeket látnak az iskolájuk körül, és fogalmuk sincs

róla. Valaki, aki itt dolgozik a százéves étterem közelében, és nap mint nap elmegy mellette, nem tudja, hogy ez egy gyönyörű barokk épület. Szürkék, jellegtelenek a felvételizők. Boldogok vagyunk, ha egy-kettő akad, akire emlékezünk a felvételi után is.”

Wéber Antal professzor megállapítja:

„Ritkaság a valamelyest is önálló gondolkodás. Maguk sem tudják pontosan, mit akarnak. Feleletük mechanikus. Ha belekérdezzünk az anyagba, a feleletüket nem tudják folytatni. Ha nem úgy kérdezzünk, mint a középiskolákban, megzavarodnak. Értékzavarba került egy társadalmi rend, a fiatalság nem tudja hová helyezni magát, az erkölcsi kvalitások nincsenek megalapozva, a tudást, a képzettséget szemmel láthatóan az állam sem tartja prioritásnak, mit várhatunk hát az ifjúságtól?”

Végül Erőss Ágota felteszi azt a kérdést: „Mindezt ki a felelős?”

1948 előtt alap-, közép- és felsőfokú oktatásunk világelső volt, világi és egyházi tanerőink, tankönyveink messzemenően jellemes és művelt nemzedékeket neveltek. Ezt kezdte felszámolni a bolsevizmus, ami pedig még megmaradt belőle, azt ma a liberalizmus tünteti el. Aki elolvassa Szabó Dezső önéletrajzi vallomásait (*Életem, 1996*), megrendülve szembesül azzal a színvonallal, ami még a huszadik század elején jellemezte középiskoláinkat, egyetemeinket. Ő, aki a kolozsvári Református Kollégiumban érettségizett, leírja, miként próbálta ki az Eötvös Kollégium elsőéveseit, a „golyákat” Szilasi Mór nyelvész professzor:

„Mondta, hogy szerezzük meg mindnyájan a Szinnyi finn nyelvtanát és finn olvasókönyvét. És mert a következő óra kedden délután volt, hogy időt ne veszítsünk, kért, hogy mindenki tanuljon meg a két könyvből annyit, amennyit erőltetés nélkül megbír.

A következő kedden sorra próbálta a golyák buzgóságát. Az egyik egy fél oldalt, a másik egy oldalt tudott a nyelvtanból, a legnagyobb eredmény másfél oldal volt. Az olvasókönyvből mindnyájan csak egypár sort vettek át.

Hozzám ért legutoljára.

– Na, maga milyen szorgalmas volt? – kérdezte.

Én játszi könnyedséggel feleltem: – A nyelvtant tudom egészen, az olvasóból tíz oldalt tudok fordítani.

Szilasi tanár úrnak bosszankodásra rándult az arca:

– Ne vicceljen, kérem, ez komoly dolog. Mennyit vett át?

Ez a hitetlenség már engem is bántott:

– Tessék kipróbálni – mondtam felpirult arccal.

Körülbelül háromnegyed órán kérdezett innen is, onnan is a százhusz oldalas nyelvtanból, egyetlenegyszer sem tudott elfogni. A finn fordításból hasonló volt az eredmény. De ekkor a Szilasi tanár úr már nem Szilasi tanár úr volt, hanem egy tátongó tótágas, egész valójában beleszilárdult egy kozmikus csodálkozás vonalaiba. Nem szólt semmit. Befejezte az órát, és bement az igazgatói irodába.

Másnap reggel egész nyugodtan reggeliztem, minden finn-ugor lelki rugalmak nélkül. A tegnapi esetet már el is felejtettem. Hiszen az egész jókedvű legénykedés volt részemről, és igazán

nem került semmi megerőltetésbe. Hát jön a szolga: hivat az igazgató úr. Az igazgató nagyon vidáman és nagyon jóakarattal fogad. Kijelenti, hogy ezután én, a közös finn-ugor órákon kívül, minden héten négy külön órát fogok kapni a nyelvészetből Szilasi tanár úrtól, kettőt hétfőn és kettőt péntek délután. Azon kívül egy másik tanártól heti külön két órát a román (=román nyelvek) nyelvészetből. Azon kívül atyailag biztatott, hogyha bármi bajom van, vagy bármire van szükségem, őszintén forduljak hozzá.”

1899-ben még ilyen Magyarország volt. 1904-ben tette le tanári szakvizsgáját. Így emlékszik vissza erre:

„A nyelvészeti vizsgára Szinnyei professzornál csak dél felé került sor. Itt most Beöthy [*Zsolt, irodalomtörténész – Ifj. T. L.*]

vette át az elnökséget. Nagyon sokan tódultak be, még jogászok is, hogy hallgassák a finn-ugor csodát. Szinnyei szólt:

- Keresse meg a Kalevalában a kilencedik éneket és fordítsa. - Én lehető szerényre csapolva hangom, mondtam:

– Ez az Aino-runo, ezt tudom könyv nélkül.

– Hát mondja. – Megeresztem a csapatot, folyik a Kalevala, mint a nyári zápor. Kis idő múlva Szinnyei közbeszól:

– Most keresse meg a harmincegyedik éneket. – Még szerényebben zengem:

– Ez a Kullervo-runo, ezt is tudom könyv nélkül. – És már fújom is. Így ment még vagy négy-öt runóval, mert körülbelül felét tudtam könyv nélkül az egész Kalevalának. A hallgatóságon mindegyre villamosáramok csaptak át, Beöthy derült volt, mint a telihold. Aztán áttértünk az összehasonlító nyelvészetre. Egyszer – jóval később – az állatkertben egy vasárnapon Jónás, a híres víziló azzal lepte meg bámulói odatolongott tömegét, hogy hátat fordított nekik, és anyagcseréje végelszámolását olyan fergetegesén záporozta feléjük, hogy mindnyájan kaptunk több-kevesebb emésztési emléket tőle. Így köpdöstem én a finn, észt, lapp, vogul, osztják, zürjén, votják, mordvin szavakat a jelenvalók hüledezésébe. Végre Beöthy kacagva felállt, és tapsolni kezdett. Tapsolt mindenki. Sohasem hittem, hogy így lehet örvendeni a finn-ugor nyelvészetnek.”

Mi sem mutatja jobban a tanári munka egykori értékét, mint szintén Szabó Dezső vallomása:

„Annak a rendkívüli hatásnak, melyet tanítványaimra tettem, és hogy a leggyengébbet is bele tudtam sodorni az érdeklődésbe és a tanulásba, talán az volt az alapoka, hogy sohasem egy tanárkivonatot, hanem az egész embert nyújtottam magamban nekik. Tehát nem egy tan-preparátumot, aki hivatalból mindent tud, mindig igazságos, sohasem téved. Hanem az ezer színben, millió folyamatban élő önmagam, akiben éppúgy megvannak az emberi esendőségek, mint bárki másban, de akiben kézzel fogható értékek nyújtanak kárpótlást. Ha valaha olyan dolgot kérdeztek, amire nem tudtam felelni, egy évszámot vagy bármit, mosolyogva feleltem:

– Bizony, fiam, most nem tudom megmondani, majd utánanézek. – Ha valaha – nagyon ritkán – valami téveset mondtam, a következő órán én hoztam elő:

– Na, fiúk, most ti adhattok nekem szekundát. A múlt órán csacsiságot mondtam, nem úgy van,

hanem így. – Ha valamelyik tanulóval bármily alkalomból igaztalan voltam, a következő órán én hoztam elé a dolgot, és az osztály előtt elégtételt adtam neki. És mindez nemhogy csökkentette volna tanári tekintélyemet, hanem a szeretet, tisztelet és tanulási készséget egész csodálatos mértékben fokozta.”

Vajon ma hány professzor és felvételiző tud úgy örülni a tudománynak, mint egykor, hány tanárnak van ma olyan szakmai megbecsülése és erkölcsi tartása, mint amilyen Szabó Dezsőnek volt? Miért, hogy előadásaim során országszerte találkozom magyar-történelem szakos tanárokkal, akik közül gyakran még az átlagosnál képzetebbek is elszomorítóan keveset tudnak igazi történelmünkről? Professzoraikat nem terheli-e ezért felelősség? Miközben minisztériumi megrendelésre „nemzeti”-nek mondott alaptantervek százai készültek az elmúlt két évtizedben, miért nincs mindmáig forgalomban egyetlen nemzeti történelem- és irodalomtankönyv sem? Hallottak minisztériumi, professzori körökben *Klebensberg Kunóról*, aki szerint egy ország igazi honvédelmi minisztériuma a kultuszminisztérium? Az idézett, 1987-ből fennmaradt újságcikknél van-e döbbenetesebb, elkeserítőbb látélet arról, hová süllyedt országunk?

„Hazám reménye, magyar ifjúság! Önök pár pillanat múlva elhagyják ezt a tanintézetet, annyi munkájuk, küzdelmük színterét s nevelőiket, az igen tisztelt tanár urakat, kik önökbe csepegtették a tudást és atyjuk helyett atyjuk...”

Így kezdte *Kosztolányi Arany* *Sárgány* című regényében az öreg pap, Jeromos, érettségi elnökként beszédét.

Bevallom őszintén, elszorul az ember szíve, kihull kezéből a toll, ha a Szabó Dezsőtől, Kosztolányitól olvasottakat szembesíti a mával, amikor már aligha kérdés, hová lett „hazánk reménye”, a magyar ifjúság, és hogy miért hallgatnak a múzsák továbbra is a bölcsészkaron.